

Küresel Eğitim ve Küresel Diversite

Zafer Gündüz¹

Özet

Toplumsal yapıların genişlemesi, ekonomik üretim tüketim sürecinin yerleşmeden kurtulması ve yeni pazarlar arayışı karşımıza küreselleşmeyi getirmektedir. Küreselleşme bazı düşünürler tarafından bireyin egemenlik alanını arttırma çabasının bir sonucu ve bu hali ile birey açısından olumsal iken bazı düşünürler tarafından ise yine egemenlik ile ilişkili olsa da yerel hakimiyetin yok edilmesi ve onun sınırlarının eleştiriye tabi tutulmasının bir sonucudur. Bu hali ile de olumlu değil aksine yerel birey açısından olumsuzdur. Olumlu ya da olumsuz olarak sebepleri ve sonuçları yorumlanmış olsa da bir gerçeklik olarak karşımızda duran küreselleşme olgusu bir açıdan ondan kurtulamayacağımız bir yerellik evrensellik ilişkisi kurmuştur. Bir biçimde yerelin yıkılması olarak travma olan ama yaygınlaşma, genişleme ve başkası ile tanışma açısından ise bir bakıma bir arada yaşamının daha iyi hale getirilmesi olarak okunabilmektedir. Küreselleşmenin bir boyutu da başkası ile karşılaşma ve ondan öğrenmedir. Bireyin için başkasından öğreneceği şeylerin fazlalığı küreselleşme ile beraber zorunlu bir içerik oluşturmuştur. Öğrenme sayesinde birey kendilik bilinci kazanmakta ve başkası ile birlikte var olması gerektiğini keşfetmektedir. Öğrenmenin elzem tarafının içeriği ise eğitim tarafından olgusal hale getirilmektedir. Dolayısıyla küreselleşme bir formasyon olgusu olup bunun olgusal tutumunu eğitim sağlamaktadır. Bu çalışma birey ile yaşadığı dünya ile ilişkisi, birey ile başkası ile ilişkisinin olumsal bir perspektiften okunacağı ve bu okumanın ilksel formundan çıkışının küreselleşmeye ihtiyaç duyduğuna ve küresel eğitim olgusunun ben ile yaşam dünyasını zenginleştirmesinden bahsedecektir. Küresel eğitim ve küresel diversitenin bir sembolik sistem olmadığı aslında bizatihi bir organik yaşamın anlaşılması olduğuna işaret edecektir. Bu şekilde bir içeriği kurabilmek için küreselleşmenin tanımları içinde boğuşmaktan kaçınıp bu çalışma açısından önemli görülecek bazı kavramlar yardımı ile bir tanımlı kurulup eğitim ile ilişkisi ve yerelleşme ile yerelden kurtulma çabası arasındaki farka değinilip bunun travmatik tarafları ile olumlu taraflarına işaret edilecektir.

1 Arş. Gör. Dr., zafergunduz62@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2486-0780>

Giriş

Sosyal bilimlerin zaman ve mekâna bağlı olarak değişimi ve dönüşümü nedeni ile bu alana konu olan içeriklerin ve kavramların tam bir tanımı yapılamamaktadır. İnsanı konu alması ve insanın da belirlenmiş ilineklarının olmaması da yapılacak olan her türlü tanımı daha da zorlaştırmaktadır. Tüm bu izahatlardan de yola çıkarak sosyal bilimlerin doğası gereği küreselleşmenin de tam bir tanımı yapılamamaktadır. Öyle ki Zengingönül sosyal bilimlerde üzerinde ortaklaşılın tek hususun üzerinde ortaklaşamayacak bir alan olduğu belirtir (Zengingönül, 2004:12). Kesin bir tanımının yapılamaması gibi bir ön kabul ile hareket edeceğimiz küreselleşme kavramının yine de onun hakkında konuşmamıza olanak sunacak bazı ilineklere bulunmaktadır. Kurt bu çelişkiye de işaret ettiği çalışmasında küreselleşmeyi, “Tüm bunlara rağmen genel bir küreselleşme kavramı tanımlaması yapılacak olunursa; küreselleşme sürecinin günümüzde sosyal bir gerçeklik olduğu, günümüz dünyasındaki birçok alanda (ekonomik, siyasal, kültürel, sosyal, teknolojik, ekolojik, vb. alanda) ve birçok düzeyde (uluslar arası, ulusal, bölgesel ve bireysel düzeyde) değişim ve dönüşümleri anlamak ve anlatabilmek için kullanılan popüler/ anahtar bir kavram olarak tarifi yapılabilir” şeklinde betimlemektedir (Kurt, 2022: 1-12).

Net bir tanımın olamayacağı aksine gelişen ve dönüşen ekonomik, sosyal ve toplumsal sistemi anlatabilmek adına kabullenilmiş bu kavramın toplumsal yaşama etkisi ve bu yaşamın bütün hücrelerine kadar kimilerine göre yıkıcı kimilerine göre ise iyileştirici etkisi bulunmaktadır. Küreselleşmenin bir realite olarak kendisini hissettirmesi ve tüm yerel, ulusal, uluslararası dinamikleri şekillendirici etkisinin yapısal bir tarafı bulunmaktadır. Öyle ki küresel yaşama entegre olmama şansı nerede ise yok denecek kadar azdır. Özellikle iletişimin küreselleşmesi ile beraber küreselleşme daha da hızlanmış, kapalı yaşam biçimleri hızlıca çözülmeye uğramıştır. Ekonomik ilişkilerin neticesinde tüm sermaye akışı bir şekilde küreselleşmiş ve sermayenin hareketi uluslararası olmuştur. Örneğin yerel bir bölgede, görece sınırları kapalı olan bir toplumsal yapının kendi içindeki ekonomik, sosyal ilişkilerinde de küreselleşmenin izlerini bulmaktayız. Sermayenin transferi, sınır ötesi hareketi ve iletişimin kültürel özerkliği ve özgünlüğü küresel alana taşınmasını iletişimin yaygınlaşması ile takip edebilmekte, örnekleri ile karşılaşabilmekte ve hatta gelişen teknoloji ile beraber benzerini icra edebilmekteyiz. Yapay zeka ve teknolojinin de desteği ile bireyler arası bilgi alışverişi artmış, dünyanın herhangi bir ücre yerinde yaşanan kapalı toplumsal yapılara dair bilgi edinebilmekteyiz. Bu bilgileniş tek taraflı da olmamakta, mevcut kapalı toplumun yaşamına da bir dönüşüm getirmektedir. Bu şekilde bir etkileşim küreselleşmenin mikro dönüşümünü ortaya çıkarmaktadır.

Teknoloji ve sosyal medya ortamlarının hızlıca yaygınlaştığı çağımızda ekonomik ilişkiler ve üretim süreçleri de bu ortamlarda sergilenmekte, yerel ürünlerin alım ve satımı bu ortamlara kaymakta ve küçük üreticiler kendi pazarlarını kurmaktadır. Yerelin bir aracı olmadan kendi pazarını üretebileceği ve herhangi bir sisteme dahil olmadan daha rahat hızlı iletişim kurabileceği, ekonomik sınırlandırmalardan etkilenmeyeceği bir sisteme doğru giden çağımızın olumsal bir tarafı olsa da yerelin öylece kendi halinde olmasından ve yapısal, geleneksel yaşamın kendi varlığını devam ettirmesinden aynı ölçüde olumlu bahsedemeyeceğimiz bu dönüşüm örtülü bir şekilde bireyin ekonomik çelişkilerinin bir sonucu olmayıp, kendi benliğini kurduğu bir sistem üretmektedir. Mikro düzeyde birey için kimlik inşa etme süreci ya da kendi özgünlüğünü pazar nesnesi haline getirip medyatikleştirmesi ve yerelin sınırlarının dışına açması, kimliğin yeniden inşasına neden olmaktadır. Kendi kimliğini ve özgünlüğünü yerel olmaktan çıkarıp küresel bir alana taşıyan birey için bu şekilde hareketin çeşitli yansımaları olmaktadır. İlk kimliğin aktarılması ve aktarım içeriğinin kurgusu problemi doğmakta, ikinci olarak küresel alanın tepkisine sunması nedeni ile bu tepkiye göre öznel yaşamın yavaş yavaş dönüşümü, üçüncü olarak da kimliğin özgünlüğünün ortadan kalkmasına neden olan temasların önünün açılmasını doğurmaktadır.

Gündelik yaşamın kendinde ilerleyişinin başkası nedeni ile dönüşümü küreselleşme ile beraber kontrol edilemez şekilde dönüşmektedir. Çok hızlı biçimde insanlar arası temaslar gerçekleşmekte ve neticesinde yerelin de dönüşümü gerçekleşmektedir.

Küreselleşmenin mikro dönüşümü gibi devletlerarası, büyük şirketler arası ve daha mas toplumsal etkileşimlerin olduğu boyutu da bulunmaktadır. Öyle ki iletişim teknolojisinin küreselleşmeye etkisinin ana motor dinamiği bu boyuttan kaynaklanmaktadır gibi bir analiz rahatlıkla yapılabilmektedir. Zira küreselleşmenin asıl motor gücü ekonomik ve toplumsal hegemonya üzerine kurulu olmaktadır. Sermayenin sınırlardan hoşlanmayan tavrı nedeni ile üretim tüketim süreçleri uluslararası pazar alanları üretmektedir. Birçok uluslararası firmanın ürünlerinin üretim süreçleri bir yerelde gerçekleşmemekte aksine her aşaması ya da her parçası farklı ülkelerdeki bölgelerde üretilmektedir. Bu şekilde uluslararası sermaye dönüşümü gerçekleşmekte ve sermaye her şekilde üretim tüketim dengesi kurabilmektedir. Küreselleşmenin mas boyutunu oluşturan ve yerle dair her türlü kapalı sınırları tahrip ederek onu uluslararası alana bir tüketim nesnesi olarak sunan küresel dinamiklerin bu kontrol edilemez gücünün zemini sadece ekonomiden kaynaklanmamaktadır. Aksine küreselleşme bir olgusal durum olarak kendi meşruluğunu ve talep haline gelişini yerelin arzına şekil vererek

sağlamaktadır. Bu ise eğitsel bir içeriktir. Nitekim küreselleşmenin kültürel, sosyal, felsefi ve toplumsal boyutları bulunmaktadır. Bu aşamaların yerelde bir arz haline gelmesi ise eğitimin görevi olmaktadır. Eğitimde kullanılan kavramlar, kültürel etkileşim sonucu farklı kültürlerin kaynaşması, toplumsal göç hareketleri gibi ana motor tetikleyiciler sayesinde küreselleşme olgusal ve zorunlu bir yapı olarak kendisini bireye dayatmaktadır. Bu dayatma sürecinde uluslararası hegemonya ya da onun yerel destekçileri tarafından, yerel toplumsal dinamikler önemsizlenmektedir. Egemenlik ve güç istemi merkezinde bir ivmeleniş ile hareket eden küreselleşme sürecinin, ilerleyişini engelleyecek her türlü mekanizma bir şekilde bu ivmelenişe hizmet etmek durumundadır. Küreselleşme yanlısı yerel destekçilerin üzerinde ortaklaştığı konu dünyanın artık uluslararası ilişkiler olmadan kapalı ekonomi ve toplumsal sistemler tarafından yönetilemeyeceğidir. Bu maksatla dünyanın çok kutuplu olacak şekilde hareket etmesi ve kapalı toplumsal yapıların ise dünyaya açılması gerekmektedir. Dolayısıyla her türlü toplumsal yapının kendi varlığını devam ettirebilmesi için küresel bir niteliği olan toplumsal yapılar inşa etmesi ve geleceğini bu perspektif ile kurması gerekmektedir. Nitekim toplumsal yapıların yeniden inşa edilmesi bir formasyona ihtiyaç duymaktadır. Küresel nitelikli toplumsal yapıların yeni nesillere aktarılması ve bu şekilde yaşamın nasıl inşa edileceği hususunda eğitimin biçimlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda küreselleşme bir eğitim olgusu olarak felsefi, sosyolojik ve ekonomik eğitimin içeriğini doldurmalıdır. Eğitim felsefesi de bu perspektife hizmet edecek şekilde ele alınmalıdır.

Küreselleşme yerel yönetimler ile beraber çalışan, yerel yönetimlerin kontrol edilmesini amaçlayan, yerel yönetimlerde sivil toplum anlayışı temelinde bireyin daha özgür ve özerk olmasını hedefleyen bir siyasal perspektif sunmakta, sivil toplumcu derneklere uluslararası destekler vererek yerel yönetimin kendi yereline dair denetleyici ve kontrol edici gücünü kırmayı amaç edinen alt hikayesi ile beraber yerelin kendi başına ayakta durmasını ve kendi dinamiklerini korumasını bireyin lehine olacak şekilde dönüştürmektedir. Uluslararası fonlama sistemi ile beraber bireyin önünü açmayı amaçlayan küreselleşme yönelimi, bu fonlamayı da eğitim aşamalarına daha çok destek vererek sağlamaya odaklanmaktadır. Sermaye odaklı bir desteğin getirmiş olduğu ekonomik güç, siyasal güce de müdahale edebilmekte ya da en iyi ihtimalle etkisi altına almaya çalışmaktadır. Nitekim birey odaklı bir yaşam kurgulayan küresel hegemonya yerele dair bir baskı aracı olarak mekanizmalar geliştirmiş olsa da kendi işleyişi açısından hegemonyasını ve yapısal içeriğini korumaya da özen göstermektedir. Kendi hukuksal sistemini merkezi bir otorite şeklinde dayatmakta ve kendi çıkarları doğrultusunda bu otoriteyi bir hegemonya şeklinde yerel dinamiklere

dayatmaktadır. Yerel dinamikler ya da yerel otorite ile ifademiz her türlü ulus devlet, kapalı toplum sistemi, bölgesel yönetimlerdir.

Küresel hegemonyanın kendi varlığını dayattığı bir ilerleyiş ile beraber her türlü yerel, bölgesel yönetimler ve yaşamlar, baskıya dayanmamakta ve küresel iş birliğine gitmek durumunda kalmaktadırlar. Bu dönüşüm zorunlu ve baskıcı bir şekilde bir olay kurgusu üzerinden olmaktadır (Özel bir hassasiyet ile küreselleşme baskısı kendi pazarını kurabilmek adına olay kurgusu üretip, kendi varlığına bir meydan. Açan tavrı da bulunmaktadır. Örneğin, bölgesel savaşlar buna açık kanıt gibi durmaktadır. Savaşların kendi içinde bir taraflar tarafından bir haklılık ve kendi varlığını onaylatma tavrı olsa da küreselleşmeye direnip iç dinamiklerini kurmaya ve muhafazakar bir işleyiş kurması küresel dinamikler tarafından sürekli saldırıya neden olmuş, bu bölgelerin yeraltı ve yerüstü kaynaklarının tahrip edilmesi, tüketilmesi ve uluslararası pazarın tüketim nesnesi haline getirilmesi gibi örnekler tarihimizde sıklıkla karşılaştığımız olgusal bir gerçeklik gibi durmaktadır). Yine de küresel hegemonya kendi varlığını asıl olarak ekonomik ve ticari meta üzerinden, sosyal-kültürel pazar üzerinden ya da eğitim üzerinden temin etmekte ve meşrulaştırmaktadır.

Küreselleşmenin Tanımı ve Tarihi

Küreselleşmenin tam bir tanımı sosyal bilimlerin doğası gereği yapılamazken yine sosyal bilimlerin zaman ve mekâna bağlı ve insanın özneliği nedeni ile tam bir başlangıç zamanı da yapılamamaktadır. Küreselleşme ile ifade edilen olgusal durumun tam olarak ne olduğu ya da nasıl olduğu kendi içinde bir sürece gönderme yapmakta ve belirsiz sınırsız ilişkileri ifade etmektedir. Bu sebeple bir başlangıçtan bahsetmek metodolojik olarak doğru olmayacaktır. Bireyin başkaları ile iletişimi, toplumsal yapıların başka toplumsal yapılar ile ilişkisi, siyasal sistemlerin başka sistemler ile ilişkisi, yerelin başka yereller ile ilişkisi ya da üretime dayalı Pazar ve ticaret ekonomisinin kendisine yeni pazarlar ve meta temin eden pazarlar ile ilişkisi gibi bir yaklaşım ile de bakabileceğimiz küreselleşme olgusu bu hali ile insanlık tarihi kadar eski bir literatüre sahip gözükmektedir. Yine de gelişmiş kurumsal yapılar, pazarlar gibi bir temele oturtulmaya çalışılan küreselleşme için modern çağın başlangıcı ya da modernliğin başka bir aşaması şeklinde yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda küreselleşmenin geçmişi modern dönemlerin başlangıcı gibi ifade edilebilirken kimilerine göre 19.yy, 20.yy ya da 21.yy olmaktadır (Göngen, 2013). Küreselleşme ile açıklanmaya çalışılan olgu ekonomik ilişkilere dayandığı varsayımı üzerinden ise tarım toplumlarının ortaya çıktığı dönemleri de başlangıç sayabilmekteyiz (Alpar, 2021: 51). Yine de yerel kapalı toplumsal sistemlerin çözüldüğü ve ortak

global pazarların, şirketlerin kurulduğu, uluslararası yasal erkten bahsedildiği hegemonik bir sistem olduğu kanaati yaygın olduğundan küreselleşme 90'ların sonlarına doğru baskın bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Liberal ekonomik modelin yaşayabileceği en iyi sistem, bireysel ve sivil toplumcu anlayışın kendisini ulus devlet baskısından kurtarabildiği görece özgürlükçü siyasal, hukuki sistemlerin ağırlığını arttırdığı bu dönemlerde küreselleşme artık felsefi, sosyolojik bir tartışma alanı olmaktan çıkmış bizatihi yaşamı domine eden ve kuran bir hegemonik hiyerarşi kurmuştur (Karadeli, 2005: 4). Modern siyasal sistemler göz önüne alındığında her hegemonik hiyerarşi kendi varlığını tekelleştirme maksadı gütmekte ve küresel dünya sisteminin merkezi noktasına kendisini koymayı amaçlamaktadır. Bu açıdan uluslararası anlatı, büyük anlatı olan bu kapitalist merkezizetçi birikim güç sahibi olan erkin önüne bölgesel güç olmanın üstünde sınırlar üstü bir yaşam alanı kurma olanağı sunmuştur. Sermayenin ve güç isteminin doğası gereği sınırlandırmayı kabul etmemesi gibi bir felsefi bakışın da işaret ettiği üzere küresellik yerel ve bölgesel kaynakları ve metayı merkezi bir güce, hegemonyaya teslim etmek anlamı taşımaktadır (Wallerstein, 2002, Gündüz ve Kurt, 2023).

Küreselleşme bir olgu olması ve yine meşruluğunu kurma biçimi ile rasyonel bir gerçeklik olarak karşımıza çağımızda çıkmaktadır. Birey varolma yolculuğunda her şeyden önce bir alana, kültüre, kimliğe yani bir mekâna doğmaktadır. Yani birey bir içkinlik alemine doğmaktadır. Birey olma yolculuğu ve varolma sürecinde edinmiş olduğu sembolik yatkinlikleri varolanı kendisi için bir şey haline getirmesi tinsel bir metafizik durum gibi durmaktadır. Egemenlik gibi bir içeriğin görünmediği aksine varolmanın çekirdek ve tarihsel tinsel içkinliği ile dolu olan mekânın kurgusu özü itibari ile yerel diyeceğimiz yapıdır aslında. Bir çocuğun içine doğduğu ve karşılaştığı bu metafizik alanın sınırlandırıcısı ve ilk baskılayıcısı baba figürü iken ikincil ve asıl karakteri kazandıran metafizik sembol anne figürü olmaktadır. Böylece yasa baba iken yurtlanma ve yerleşme anne ile sembolize olmaktadır. Dolayısıyla eğitim ve öğretim mekanizmasının ilk basamağı anne ve baba figürü üzerinden bir şeye, bir yere ait olma gibi durmaktadır. Bu ilişkinin kurgusu ne kadar sınırlı ve korunmuş olursa birey o derece de yerleşmekte ve yerele aykırı olan her şeyi öteki olarak kurmaktadır. Bu öteki sınırı yok eden ya da bir dekonstrüksiyon eden bir öteki olmayıp, baba ve anne dışında olan heterojenik çeşitliliştir. Oysa küreselleşme içine doğmak diyeceğimiz bir çağda yerel olmanın ve sınırlı mufazakar yerleşmenin olanağı da direnç görmektedir. Baba figürü olan yasa küreselleşmenin etkisi ile bastıran ve bireyi içinde doğduğu yerele yatkinlaştıran sembolik sistemciliğinden çıkmış kendi içinde bir zıtlıklar hiyerarşisi içinde egemenlik çatışması yaşamaktadır.

Küresel yasa ve ekonominin kendi varlığını meşrulaştırmak çabasının bir neticesinde egemenlik aslında küresel dinamik güce yakın bir yasallığa sahiptir. Birey doğal olarak varolma çabasını bu zıtlık ile karşılamak ve kendisinde meşrulaştırmanın bilinçsizliği ile örmektedir. Tinsel sembolik koruyucu yerelin yaşadığı dekonstrüksiyonun bir uzlaşma sergilemesi gerektiği sivilleşme yasalarının geleceğini güvence altına almak durumundadır. Bu ise birey için bir travmatik ve anlaşılmaz, anlamını yitirmiş bir içsellik ile varolmak anlamına gelmektedir (Aslan, 2004).

Bireyin içinde yaşadığı siyasal sistemde konumlandırabilmesi için o sistemin hukuk sistemine bir toplum sözleşmesi dahilinde yerleştirilmesi gerekmektedir. Siyasal düzene aidiyeti yasal sözleşmeler geleneğinden kuran siyasal sistem yine aynı sistemin egemenlik hiyerarşisi gereği dünyaya da kendi varlığını dayatması gerektiği diskurunu sunmaktadır. Bu dayatma kendisini politik birlik ve politik şekillendirme ile yeniden inşa etmekte ve küreselleşme içsel bir zorunluluk gibi kendisini meydana getirmektedir. Kant insan hakları ve insan olma tavrını yerel bir kimlik üzerinden tanımlamayıp bir dünya vatandaşlığı üzerinden tanımlamaktadır. Yine bölgesel hukuk ve siyasal sistemler politik birlik adına kendi meşruiyetlerini uluslararası hukuka bağlı kurmak zorunda kalmaktadırlar.

Bireyin yasal ilişkilere ve egemenlik hiyerarşisine dayalı biçimleri kabullenmesinin ilksel biçimi ailede başlamaktadır. Aile kendi kültür ve kimliğini, tinsel yapısını aile bireylerine deneyimle beraber sunarken bir yasa üretmektedir. Gelenek ve töre biçiminde sembolize olan bu yerel içsel dinamik politik birlik adına ve bir düzen içinde varolmaya muktedir bir güce de dahil olmadığı varsayıldığında başkası ile hukuksal, kültürel ve tinsel birliğe ihtiyacı bulunmaktadır. Mitik bir içsellik üreten bu birliğin iç içe geçmiş biçimi doğrudan bir kavrayış üretmeyip belirsiz ve muamma bir örtük tarafı barındırması gerekmektedir. Yasanın herkes için aynı olması gibi bir anlam yasanın açık ve seçik olması kavrayışını barındırmış olsa da yasanın kavranmasında yaşanan belirsizliğin nedeni yasa da bulunan mitik bir örtüdür. Küreselleşme bu muammaya ihtiyaç duymaktadır. Böylece kendi meşruluğunu birbirine gerektiren ve birbirine ihtiyaç duyan metafizik bir alana taşımaktadır. Böylece egemen kendisini korumakta ve siyasal alanın içinde korunaklı bir noktaya taşımaktadır. Nitekim bu muammanın kendisinin meşruluğu yukarıda işaret edildiği üzere travmatik bir içeriği taşımaktadır. Aslında farklı egemenlerin arasındaki çatışma ve zıtlığı örtük biçimde sürekli koruyan bu yasallık bir şekilde bireyde yansımaları travmatik bir düzeyde tutmamasını eğitim, kültür üzerinden kurmaktadır.

Parsons küreselleşmeyi muamma noktasına odaklanarak izah etmeye çalışmakta ve modernliğin farklı bir basamağı ya da aşaması olarak görmektedir. Zira modern toplum, ekonomi ve siyasal sistem gelişip büyüdükçe yeni alanlar, pazarlar kurmakta ve bu yeni yereller ile temas etmekte, buradaki dinamikleri ve kendi dinamikleri ile bütünleştirip daha karmaşık ama ilkel olmayan bir aşamaya taşımak olarak görmektedir. Bu anlamda küreselleşme modernlik yolculuğunun geçilmesi gereken bir uğrağı gibi görünmektedir. Yerel dinamikler ve içkin özgün kapalı yapılardan bahsedilemeyecek ama ilkel biçimlerin daha karmaşık ve gelişmiş biçimlere evrilmiş bir yapısı olan ilerleyiş egemenlik çatışmasını göz ardı etmektedir. Yine de artan nüfus, gelişen teknoloji ve üretim tüketim süreci sonucu keşfedilen yeni pazarlar kısmen de olsa kültürel karşılaşmayı siyasal yeni gereklilikleri ve yeni yasal düzenlemeleri gerektirmektedir. Egemenlik hiyerarşisi de yine kendi içinde yeni yönetim biçimleri ve sistemler üretmek durumunda kalmakta bu şekilde küreselleşme zorunlu bir sonuç olmaktadır. Küreselleşmeyi ve küresel egemenlik sistemlerini işlevsel bir fonksiyon olarak gören bu bakış yerelin tinsel metafizik içselliğini, onun ait olduğu sembolik anlamlardan koparmakta, küresel sembollere bağlamakta ve yeni mitik anlamlar oluşturmaktadır (Turner, 1993; Cantekin, 2013).

Küreselleşmenin modernizmin bir sonucu olarak görüldüğü anlatısı batı tipi bir anlayış ve okuma olması nedeni ile batı dışı toplumlar için bu kendi özgürlük alanlarının yok edilmesi ve batıcı bir evren ve dünya vatandaşlığı anlayışı geliştirmesi gerektiğı yaklaşımına çıkmaktadır. Öyle ki küresel sermaye destekli sivil toplumcu birey anlayışlarının içeriğinde batı sevgisi ve hayranlığı bulunmakta ve bireyin yerelden kurtulup batılı olması gerektiğı bilinçaltına yerleşmiş bir kültürel eğitsel içeriktir. Az gelişmiş toplumların, gelişmiş toplumlara uyum sağlaması, batılı kültür ve eğitim anlayışlarını benimseme uğraşısı içinde oluşunu açığa çıkaran hayranlık, kurumsal sistemi bu amaç ile şekillendirmekte, yerelin kendinde olan metafizik anlatısını batılı olma istemi ile tahrip edip dönüştürmektedir.

Küreselleşmeyi modernizmin sonucu şeklinde gören anlatının dışında bir başka tanımlama çalışması Huntington'a dayanmaktadır. Huntington'un medeniyetler çatışması tezine dayanan bu açıklama biçimi, küreselleşmenin işlevselci analizine Amerikan bir analiz getirmeye çalışmıştır. Küresel dünya düzeninin sembollerinden biri batı dünyası iken diğer bir yüzü ise Amerika'dır. Huntington medeniyetler çatışması teorisinden yola çıkarak büyük abi, büyük güç, küresel düzeni ya da farklı yasaların birbirleri üzerinde bir hegemonik baskı üretmesini engellemesine vesile olacak işlevsel bir yapı inşa edilmesi gerektiğini teorize etmeye çalışmaktadır. Hegemonik yapıların politik birlik, siyasal düzenin hegemonyanın doğası gereği

gerçekliğinin pek olası olamayacağını aksine bu yerel dinamiklerin güç isteminin sınırlandırılması ve başka bir güç tarafından kontrol altına alınması gerektiğine yatkın bir görüş sunarak medeniyetlerin gelişmesinin kontrol altına alınması gerektiğini savunmaktadır. Amerika'nın küresel abi olduğu bu dünya düzeninde ulusların ve siyasi otoritelerin bir düzen içinde olması gerekmektedir. Bireylerin hazlarına odaklanmış bir dünya düzeninde bir düzenden bahsetme şansı pek olmamaktadır. Oysa düzen sayesinde yaşam bir büyük plana dahil olmakta ve dünyanın tininden bahsetme şansımız olmaktadır. Evrensel bir hukukun ve bu hukuku koruyucu yapının olmadığı bir düzende her siyasal sistem ve birey kendi istemlerini gerçekleştirme eğilimi sergilerler, dolayısı ile yasalar ve hukuk ve büyük abi bu sistemin işleyişini sağlaması gerekmektedir. Nitekim büyük planın kurucusu, kollayıcısı ve uygulayıcısı olarak Amerika'nın kutsal bir görevi bu olmaktadır. Bu düzen içinde büyük abinin tek olması ve ona eş olacak onu dengeleyecek başka bir yapının da olmaması gerekmektedir. Benjamin'in de işaret ettiği üzere, şiddet ve kötülüğün karşısında düzeni koruyan hukuku ve bir gücün olması gereklidir (Keyman, 2002; Huntington, 2014; Çakmakçaya, 2018).

Parson'un işlevselci modernizm anlatısı üzerinden teorize edilen küreselleşmenin ve Amerikan etkisi ile Huntington tarafından şekillendirilmesinin Amerikan sosyolojisinin dünya çapında yaygınlaşmasına vesile olduğu açıktır. Bu açıdan ülkemizde Amerikan sosyolojisi ile ilişkili birçok çalışma yapılmış eğitim sistemimiz de bu doğrultuda biçimlendirilmiştir. Ancak işlevselci sistem teorilerinin ve pozitivism eleştirilerinin eksik kaldığı bazı noktalar bulunmaktadır. Amerikan pragmatizmi üzerinden okunacak küresel sistem ve dünya düzeni bireyi ve birey merkezli bir anlayışı tam olarak yansıtmamaktadır. Bireylerin seçimleri, özgün tarafları, neden-sonuç ilişkisine dayanmayan toplumsal yaşamın işlevselci ya da pozitivist bir okuma ile ele alınması bazı eksiklikleri barındırmaktadır. Öyle ki ülkemiz eğitim sistemi de bu yaklaşımın belirleyiciliğine kurulmuş ama, hâkim paradigmanın toplumsal yapılar tarafından benimsenmesinde sorunlar yaşanmıştır. Zira yerel metafizik tutumun kendisini koruduğu bir süreç ne kadar baskı altına alınmış olsa da varlığını sürdürmüştür (Huntington, 2014; Turan, 2016).

Tam da bu noktada Wallerstein'in küresel modeli dikkate değer gibi gözükmektedir. Toplumsal hayatın baskın dinamik gücü ekonomik ve üretim-tüketim ilişkisine dayanmış olsa da gündelik yaşamın siyasal-kültürel özellikleri de ekonomik sistemi yönlendirmekte ve etkilemektedir. Etnik farklılıklar, kültürel çeşitlilik, ve yerel öznel dinamikler işlevsel olmadığı zaman yok olmayacaklardır. Aksine bu anlatılar da ekonomik işlevsel yapının içine dahil olacak ve daha karmaşık bir küresel dönüşüm gerçekleşecektir. Son yıllarda sosyal medya ortamları bu sosyal ve kültürel ekonomik ilişkiye iyi bir

örnek olmaktadır. Dijital iletişim çağında öteki artık yok olmakta ben ve başkası üzerinden yeniden düşünmeyi gerektiren bir ilişki ağı kurulmaktadır (Griffiths, 2013).

Yine işlevselci eğitim ve siyasal sistem doğrultusunda az gelişmiş ülkelerde tepeden dayatmacı bir şekilde modernizasyon süreçleri ve küresel yerel iş birliği arzusu sonucunda kentsel yaşam da kaotik bir anlamsızlığa sürüklenmiştir. Çarpık kentleşme, kentlerde köy kültürlerinin korunduğu mahalleler ya da kırsal kentli kimlik biçimleri gelişmiştir. Bu sürece müdahil olunmaya çalışılsa da yapısalcı, pragmatist küreselleşme bir çözüm üretmemekte aksine kaotik bir mit üretmektedir. Bir egemenlik metafiziği kurulamayan bu kentsel yaşam merkez çevre ilişkisi ile büyümekte ya da orantısız kontrolsüz sermaye hareketi ve birikimi üretmektedir. Öyle ki önlenemez ve kontrol edilemez birikim eğitime de yansımakta bireyin küreselleşmenin içine doğmuş olsa da travmatik bir içsellığe boğulmuş bir kimlik edinişi gerçekleşmektedir.

Küreselleşmenin kendi hegemonik tek taraflılığının ortaya çıkardığı ya da çıkaracağı kaotik duruma tepki veren ve direnç gösteren yerel egemenlerin tavrı da küreselleşme karşıtı olmaktan ziyade küreselleşmenin tek taraflılığına karşı çıkış gibi gözükmektedir. Amerikan karşıtlığı, batı karşıtlığı temeline dayanan bu küreselleşme karşıtları küresel egemenlik hiyerarşisinde kendilerinin de olması gerektiğini düşünmektedir. Örneğin Anglosakson küreselleşme, Amerikan küreselleşme biçimine karşı çıkan Fransız entelektüelleri ve yerel egemenleri, bu tarz tek yanlılığa karşı olarak kendi varlıklarını yerleştirerek farklı Frankofan bir küreselleşmeyi amaçlamaktadırlar. Başka direnç gösteren mekanizmalar da kendi metafizik hegemonyalarını egemen kılma çabasına girmekte ve küreselleşmenin getirdiği çoklukta tek biçimciliğe yönelen ilerleyişe karşıt gibi durmamaktadırlar.

Küreselleşmenin tarihsel dönüşümüne dair başka bir analiz olma çabasında olan küyerelleşme (glocalization) globalleşme ile yerelleşme kavramlarının linguistik bütünleşmesinden oluşmaktadır. Japonya tarzı modernleşme ve küreselleşmeyi izah eden bu açıklama Roland Robertson tarafından popülerleştirilmiştir. Robertson bu kavramı Giddens'in antiglobalization kavramından yola çıkarak açıklamaya çalışmakta ve kavramın örneklemini Japon modernizasyonu üzerinden vermektedir. Japon küresel Pazar politikasını açıklamak için geliştirilen bu kavram modernlik sonrası politik, ekonomik ve sosyal sistemlerin hem yereli kendisinde barındıran öznel tarafını hem de evrenselleştirici taraflarını açıklamak için kullanılmaktadır. Japon modernizasyonu hem gelenekseli koruyan ama bir o kadar da kurumsal yapısında modern dönüşüm sergileyen bir gelişme anlayışını benimsemiş özelleştirici bir boyuta sahiptir. Küresel kavramların ve pazarın

yerel kültür ve kavramları tüketmeden bir Pazar üreten küyerelleşme, küresel pazarın kendisine açtığı yeni Pazar alanlarında, o pazarın iç dinamiklerine uyumlu dönüşümünü böylece de toplumda ve bireyde bir travma üretmeyen ilerleyişi temsil etmektedir (Robertson, 2007; Kürkçü-Dumanlı, 2013; Giddens, 2014).

Küresel Eğitim ve Küresel Diversite

Küreselleşme yanlısı ya da karşıtı bir tutumun kendi varlığını ve meşruiyetini kurabilmesinin olanağı, egemen olmaya çalıştığı yerelin metafizik sitemine dahil olmasını zorunlu ön koşul tutmaktadır. Oysa tarihsel metafizik karakterin kendi başınlığına dahil olabilmek bir zaman sorunu olduğu için olanaklı olmamaktadır. Nitekim hegemonya bu aşamada devreye metafiziğin aktarılma biçimine kendi arzularını dahil ederek etkide bulunmakta böylece siyasal, toplumsal yapının kültür ve eğitim formasyonunu hedef almaktadır. Bu hali ile küreselleşme bir olgu ve süreç olmakla birlikte varlığını ve meşruiyetini eğitim olgusu ile sağlamaktadır. Eğitim içerikleri, alanları ve müfredatlarına yerleşen küreselleşme diskuru bireyi farkında olmadan kendi yaşam alanına çekmektedir.

Eğitim bireyin kalıcı ve istendik davranışlar gerçekleştirmesini amaç edinmektedir. Kalıcı siyasal sistemlerin varlığını sürdürebilmeleri için gerekli olan hem insan gücünü, hem bilgi birikimini hem de hukuki alt yapısını kurmakta etkin bir güç olan eğitim tüm devlet sistemlerinin merkezi konu alanı olmaktadır. Herhangi bir toplumsal, kültürel ve siyasal birlikteliklerin kendi varlıklarını koruyabilmeleri, geleceğe aktırabilmeleri, yaygınlaşıp gelişebilmelerinin tek olanağı o sistemlerin gençlerinin yetiştirilmesine bağlı olmaktadır. Toplumsal bütünlüğün bu perspektif üzerinden kurulmasının olanağı bir formasyonu gerektirmektedir. Bu ise eğitimin üzerine almış olduğu bir sorumluluk alanıdır. Eğitim felsefesi de bu istendik davranışların nasıl bir içeriği olması gerektiği, eğitimde hangi kavramların kullanılması gerektiğini, bireyin rehberlik ve danışmanlık altında istenilen neticeyi alacak bir öğretime tabi tutulmasını araştırıp problem etmektedir. bir anlamda eğitimin hem kültürel, hem toplumsal, hem siyasal, hem ekonomik hem de metafizik bir içeriği bulunmaktadır. Bu içeriklerin niçin olması gerektiğini ve ortaya çıkacak belirsizliklerinin giderilmesini eğitim felsefesi kendisine konu edinmektedir (Doğan, 1997:33). Küreselleşmeyi travmatik bir ilerleyiş olarak gördüğümüz vakit eğitim felsefesi yaşanan belirsizliği giderecek bir bağlam üretmemektedir. Bu belirsizliği gidermek için felsefi manada indirgeyici bir tutum takınmaktan ve varolan yerelin içkin metafizik tutumunu askıya almak gibi bir keskin yeni tecrübeler edindirmek yanlış bir tutum olacak aksine dünyaya açılmak ve dünyayı anlamak manasını öne çekmek gerekmektedir.

Küreselleşmenin varlığı kendisini fiziksel bir sunum ile verdiği gibi metafizik bir deneyime de konu olmaktadır. Dolayısıyla küresel bir dünyanın realitede bir şüphe edilemez bir varlık olduğu bireye ve hukuki, siyasal hegemonik hiyerarşiye meşrulaştırılması gerekmektedir. Yerel toplumsal dinamikler bu bakış açısıyla dünya ile olumlu ve dolayimli bir yapısal ilişki kurabilecek ve birtakım korelasyonlar üzerinden bireyin hem topluma hem yerel sisteme hem de küresel sisteme uygun ve olumlu bir yöneliş yönelebilecektir (Hall, 1998: 41-61).

Eğitimin modern kavranışının temelinde bireyin sadece kendisi için bir eğitim sistemi kurulmasından ziyade onun hegemonik yapının ihtiyaçlarına uygun bir şekillenışı bulunmaktadır. Bu nedenle eğitimin tanımı istendik ve kalıcı davranış değişikliği olmaktadır. Küresel bir yaşamın şüphe edilemez bir gerçeklik olduğu ve dünyanın küresel bir varlık olduğu kabul edildiği zaman eğitimin kalıcı ve istendik koşulu da bir anlama yönelmiş olmaktadır. Bireyin yaşama deneyiminin metafizik tarafları gibi yaşamı kuran ve domine eden temel yapıların küresel olguya hizmet edecek formlar edinmesi gerekmektedir. Tecrübe kazandıracak bu formasyonun tüm koşullarını ve bilginin edinilmesini eğitim kendisine sorumlu kılmalıdır. Böylece küresel eğitimin maksadı ilkin bireylerin küresel yaşamın ihtiyaçlarına uygun anlamlı kavramları öğrenmesi, ikinci olarak bu kavramlara uyum zihinsel, kültürel ve yasal hazır bulunuşluğun sağlanması, üçüncü olarak yine bireyin kişiler arası beceriler geliştirmesi ve küresel çalışmanın gerekliliklerini öğrenmesi dördüncü olarak küresel sistemin dayandığı teknolojik donanımı öğrenecek bir yatkınlık kazanması gerektiğidir. Nitekim sermayenin kendisi dışında hiçbir gücü kabul etmediği hegemonik hiyerarşiyi kuran bilinci üreten bir eğitim sisteminin kurulması ve bu doğrultuda nitelikli iş gücünün, zihinsel temellerin ve kalıcı sisteminin korunması için yetiştirilen bireyler eğitimin ana maksadı olmaktadır (Dikkaya ve Özyakışır, 2006: 165).

Küreselleşmeyi medeniyetler çatışması neticesinde oluşan bir diskur gibi gören yaklaşımlar, kendilerini bu ilerleyişten koruyacak gayreti eğitime bırakmaktadırlar. Küresel politikaların hedef kitlesi gençler olduğundan kaynaklı medeniyetlerin ve yerel toplumsal sistemlerin varlığını korumalarının olanağı hedefe oturtulmuş olan eğitimin sınırlarının iyi çizilmesi gerekmektedir. Bu ise küresel dünyaya kendini kapatarak yapılabileceği gibi kendi küresel söylemini geliştirmek ile de olabilmektedir. Dolayısıyla eğitim öğretim sisteminin kendisine özgü anlama biçimini sunan bir içeriğe sahip olması gerekmektedir. Yine bu sistemlerin dinamik gücünü oluşturan gençlerin de yerel metafizik bilinci kazanmaları istenmektedir. Kısaca eğitimin küresel alana açılışının metodu yerele ait olan özgün metafizik bilincin korunduğu, ulus-devletin hafızasının korunduğu ve aktarıldığı

ritüellerin sembollerin eğitimin her aşamasında bireye sunulduğu ölçüde korunma olanağı sağlanacak ve birey de bu yerleşmede derinleşecektir. Bu felsefi ve sosyolojik bir anlatı ve anlama çabası olduğu izlenimi vermiş olsa da esasen bir ekonomi-politik tavidir. Neoliberal ekonomi ve politik tutumların etkisi altında ilerleyen güç ve hegemonya istemleri, eğitimin de üstünde bir üstyapı ideolojisidir. İçinde yaşadığımız teknoloji ve iletişim çağında da eğitimi ve sosyal toplumsal yapıyı biz teknolojik izlekler üzerinden anlamaktayız. Neoliberal ekonominin nesneleşmiş biçimini sunan teknolojik ilerleşme daha iyi yaşam daha, iyi düzen, daha iyi anlama ve uyum sağlama biçimi hep teknolojinin içerikleri ile donatılmış durumdadır. Eğitim içinde yaşanan sorunlar da bu varlığı anlama minvalinde, yeniden oluş süreci yaşamaktadır. Teknoloji çağının bir fenomeni olan küreselleşmenin kendisini açma biçimi eğitimin içeriğine yerleşmekte ve bireylerin başkası, öteki ilişkisini kurmaktadır. Bunun yanında teknolojinin sağladığı hızlı ve etkili iletişim ulaşım becerileri küresel bir çeşitlilik oluşturmuştur. Eğitimin gelişen ve dönüşen teknolojik çağda sessiz kalması ve geleneksel yaklaşımlar üzerinden devamlılığının sürdürülmesi olanak dışı gibidir. Mantıksal olan eğitimin de bu maksatları içerecek ve mevcut ihtiyaçlara cevap verecek bir içerik ile doldurulması gerekmektedir. Ortak eğitim içerikleri, akreditasyonlar ile eğitimin uluslararası bir içeriğe sahip olması, eğitimin verilmiş biçimi ve kullanılan dilin evrensel bir dile sahip olması gerekmektedir. Eğitimde bireyselleşme ve eşitlik söylemeleri, bilginin evrensel ve genel boyutunun metodolojik olarak bireye sunulması, yaşam boyu öğrenme, teknolojik öğrenme ve küresel neoliberal ihtiyaçlara uygun eğitim şablonlarının ve formasyonlarının oluşturulması, çağın mesleki ihtiyaçlarına uygun eleman yetiştirme, saf olandan çok heterojen birey gelişimi gibi birçok başlıkta eğitim küreselleşmek durumunda kalmaktadır. Üniversitelerin öğrenci kitlesi de yine uluslararası bir alana açılmakta ve çeşitli fonlar üzerinden eğitim için yurtiçi yurtdışı öğrenci hareketlilikleri de bu dönüşüme örnek verilebilir.

Eğitim ve öğretim aşamalarının mevcut hegemonik diskurun vermiş olduğu anlamı ve değeri kendi içinde homojen bir hale getirmesi küreselleşmenin getirmiş olduğu akışkan dünyaya aykırı gibi durmaktadır. Akışkan bir modernite bağlamında katı olan her şeyin buharlaşması ve görece olacak şekilde neoliberal bir kapitalist yaşamın önünün açılması gerekmektedir. Politik bir eğitim ve psikik bir eğitim anlayışının bu anlamda bir zıtlığı bulunmamakta aksine bizatihi bireyin küresel kapital yaşam ile bütünleşme arzusu gibi görünmektedir. Bu bağlamda mevcut anlayışın içeriğinde bir kapı olacak şekilde bireyin küresel olan ile bağlanan bir eğitim alması gerekmektedir. Anlam ve değer başkasına hatta sınırların ötesinde olan başkasına temas etmesi gerekmektedir. Homojen bir eğitim maksadı

güden korumacı ve muhafaza edici geleneksel eğitim modeli bir bakıma heterojenleşmekte bir biçimde bu yeni bedeni kabullenmemiş olsa da onla bir ilişkiler akışlar kurması gerekmektedir. Kendi başına bir direnç gösterip küresel eğitim ve küresel diversiteden uzak durmak ilginç ama bir o kadar da çoğunlukla azınlıkta kalması gereken ama varlığını da bir şekilde koruyan bir yapısı bulunmaktadır. Çoğunluk ya da çoğunluğun arzusu psişik şekilde küresel olan ile entegre olması gerekmektedir. Örneğin akreditasyon çabalarının arkasında aşkın bir dünya ya da birleşme bir arada yaşama arzusu değil aksine küresel politik hegemonyaya duyulan ve bir kastrasyon da olan güç istemi olmaktadır. Eğitim bu arzu ile donatılmış baskın tarafı geleneksel olanı da öteki olarak korumakta kendisine entegre etmemiş olsa da varlığını korumasına izin vermektedir. Yani insan kendiliğini ve kendi başınlığını ötekileştirilen ama geleneksel olandan getirmektedir. Bu açıdan uzaklaştırılan bir geleneksel ile arzunun şimdide olan hedefi olan küresel diversite ve sınırlardan azade yaşamın öyküsü bir travma durumu oluşturmaktadır. Eğitim politikaları bir karşıtlıklar üreten ama bir bedene ve formasyona yerleşmeyen ve tutarlı olmayan içerikler kurmaktadır. Küresel olana doğan yaşamın ve bu küresellikte akışkanlaşan yaşamını sınırlı olan bir alana hapsedme arzuyu baskılamaya neden olmakta ve böylece de eğitimin geçerliliğini olumsuz etkilemektedir. Bu eksikliğin giderilmesi maksadı ile eğitim ortak eğitimsel uygulamalar ve politikalar ile mevcut yaşama entegre edilmesi gerekmektedir (Spring, 2008: 337). Yine bu birleşmenin imkânı felsefe için merkezi bir rol olan kendi kavramlarını üretmesini de sorumlu tutmaktadır. Özne olma bağlamında insanın en yetkin özelliği kavram üretmesidir (Sayılan, 2007: 44). Heterojenik eğitim gereği kavramların da belirgin bir farkı olması gerekir, böylece kavramlar farkı ve niteliği temsil etmelidir (Spring, 2008: 338). Küresel eğitim ve küresel diversite bağlamında kavramların hem yerel ile bir yumuşak ilişkisi hem de kendi başkalığını kurması bağlamında farkını kurması gerekmektedir.

Böylece eğitim yerel ve küresel arasında entegrasyon değil bir kesişim kurmaktadır. Nitekim küreselleşmenin gündemimize getirdiği kavramsal yenilik küyerelleşmedir. Eğitim de bu yenilikten payını almakta ve eğiticinin, eğitim gören bireyin hem küresel bir formasyona arzusunu korumakta ve evrensel bir insan olmanın yapısal bağlamlarına yakınlaşmakta hem de yerel olanın anlamlı ve değerli olduğuna dair kanılarını korumaktadır. Neoliberal politikaların birey ve toplum ilişkisini ve eğitim ile bu ilişkiyi şekillendiren tavrında öyle anlaşılıyor ki, niteliklerin bağlamının tayini ve tatbikinin en geçerli oluşu yerele dair bazı öğeleri koruması ile sıkı bağlı durmaktadır. Bu ise deneyimin çeşitliliği ve bir diversite üretişini geliştirmekte, bilgi toplumu, bilgi ekonomisini kurmaktadır. Oysa bilgiye dair bir değer veren

bu gelişmenin olumsuz bir zemini ortaya çıkmaktadır. Hızlı ve akışkan yaşamın bireye kazandırdığı bir istenilmeyen kimlik, bireyin de hızlı ve kısa yaşamı sergileyişidir. Bütün bilgiler birey için kullanışlı olduğu ölçüde anlamlı olmakta diğer şekilde geçici olmaktadır. Dolayısıyla bilgini edinimi zorlaşmakta yerine ise enformasyon süreci meydana gelmektedir. Eğitim süreci de enformatikleşmektedir. Birey dünya geneli tanınmış eğitim modellerine erişebilmekte, dolayısıyla sınırsız bir bilgi deposuna çok yakınlaşmaktadır. Eğitim ve bilgiye erişim ücretlenmekte, açık erişim kaynakları gelişimin göstergesi olmakta, erişime kolay yoldan erişilebilmekte ama sınırsız bilgi ile ne yapacağını bilmeyen bireyler yetişmektedir (McLuhan, 2001; Yılıdız, 2008).

Bilginin anlamının yapısal dönüşümü enformasyon şeklinde yaşam bulsa da küreselleşme ile beraber birey istediği eğitimi de alabilmektedir. Avrupa kıtasında yaşanan ve çok kimlikli eğitim bu gelişmişliğin bir başkalığıdır. Dünyanın farklı bölgelerinden gelen bireyler burada kendi istekleri de gözetilecek şekilde eğitim alabilmektedir. Yine ülkemizde de böyle bir süreç gözlemlenmektedir. Küresel eğitimin getirmiş olduğu ve geleneksel yaşamın renklenmesine vesile olan bu süreçte geleneksel eğitim modeli de korunmakta ama farklılığı da kabul edilmekte ve küresel diversitenin sürdürülmesine izin veren politikalar geliştirilmektedir. Bu yeni eğitim bir tür rekabete dayalı olmakta ve bireyin kişisel arzuları ile de kazanımlar açığa çıkarmaktadır. Yerel egemen yapılar ve eğitim sistemleri de küresel eğitim ile entegre olmaya çalışmakta kendi eğitim içeriklerini uluslararası paylaşıma açmaktadır. Yükseköğrenim kurumlarının tamamı kendi online platformlarını kurmakta, bünyelerinde küreselliğe önem vermekte ve bu doğrultuda eğitim verme biçimlerini esnekletmektedir. Uluslararası ofisler aracılığı ile küresel eğitime hizmet edecek şekilde fonlar oluşturmakta ve farklı kesimlere hitap etmeye çalışmaktadır (Şen, 2008).

Küreselleşmenin eğitim boyutu hem geleneksel olanı bir şekilde korumuş hem de uluslararası kurumları ile beraber kendisini dünyaya açmıştır. Eğitim küreselleşmesi toplumsal yaşamı da küreselleştirmiş, hatta toplumsal gereksinimler bağlamında toplumsal yaşamı şekillendirmiştir (Sayılan, 2007: 44). Kültürel, tinsel, evrensel bir manada bireyin ve toplumun kendisini temsil etmesi ve var etmesi eğitimin sorumluluğundan gelen bir dönüşüm ile kendiliğinden bir uyumu getirmiştir. Farklı ülkelerden eğitim için gelen bireyler, yeni yaşam alanlarında toplum ile kaynaşmakta ve onlar ile kültürel, sosyal ve ekonomik ilişki kurmaktadır. Nitekim bu ekonomik taşıma bazı yerel yaşamlara zor bir dönüşüm gibi gelse de, geleneksel tinsel yaşama karşıt olsa da aslında küresel yaşama doğma bir gerçeklik olduğu için bunun topluma meşrulaştırılması gerekmektedir. Bu aşamada bireyin

kamusal alana dahil olması ve tinsel alana baskı yapmadan kendi başkılığına yaşam alanı kurmalıdır (Çetin, 2015: 4). Toplumsal yapının kendi tinsel kimliği, ekonomik alışkanlığı ve kültürel ilişkileri için yeni bir mefhum olan bu yeni tinsel kimlik ve kültürel kimlik aslına gelenekselliği üstlenmektedir. Küreselleşme ile beraber yaşanan her türlü karşılaşma geleneksel olanların teması ve karşılaşması gibi durmakta ve bir yeni oluş süreci olmaktadır. İki farklı kültürün ve tinsel yapının karşılaşması, geleneksel anlam ve anlatıların gerginleşmesini içinde taşımaktadır. Bu bağlamda küresel kimlik ve diversite her zaman bir tehdit yaşamakta ve kendisine dönmek için beklenti kurmaktadır. Kapitalist yaşamın bir mefhumu olan ulus devlet tinselliği bir sorun olarak her zaman kaşımızda durmaktadır. Toplumsal yaşamın gergin bir psikik durumu da olan ulus kimliği ya da bölgesel yerel kimlik tutumu bir öze sahip durmakta ve gelişmiş toplumların içinde dahi gözükmemektedir. Bugün Avrupa'da görünen aşırı sağcı eğilimler bu gerginliği bize göstermektedir. Dolayısıyla bu gerginliğin kendi içinde haklı gibi duran gerginliğin gerilimini alacak bir nesil yetiştirmek eğitime başka bir sorumluluk vermektedir (Balkar & Özgan, 2010: 3; Konak, 2011; Şen, 2008).

Küresel eğitimin inşası ve geleneksel eğitim ile yaşadığı karşılaşmanın sorunsuz olmasını temin edecek politik tutum ve tavır, ekonomik ve siyasal arzu neticesinde kurulmakta, bu bağlamda teknolojinin sağladığı geniş Pazar olanağı bu hizmete sunulmaktadır. Teknoloji çağı da dediğimiz günümüzün en önemli eğitim aracı hatta kurumu olan internet dünyası, eğitimin tüm basamakları hakkında söz sahibi olmaya başlamıştır. Bireyleşmenin tesis edildiği küresel dikotomi neticesinde internet üzerinden genişletilmiş bir bireysel eğitim pazarı oluşmuş böylece bireylere mekân ve zamana bağımlı olmayan eğitim olanağı sunulmaktadır. Dijital eğitimin getirmiş olduğu en belirgin yenilik geleneksel eğitimin, küresel eğitime karşı tutunduğu direncin kırılması olmaktadır. Arz ve talep doğrultusunda hem kurumlar hem de toplumlar bu yeni alanın olanaklarının ve gücünün, ki daha erken aşamalarında olan bir internet yaşamı içinde yaşadığımız göz önüne alınırsa, farkında olmaktadır. Artık dünyanın herhangi bir noktasında kurulmuş olan bir eğitim kurumundan, fiziki olarak orada bulunulmadan eğitim alınabilmekte, neticesinde oradan bir yeterlilik belgesi edinilebilmektedir. Öyle ki artık eğitim kurumları da fiziki eğitimi yavaş yavaş terk edip online eğitim kurumları haline gelmektedir. Fiziki, mekân ve zaman açısından ekonomiklik sağlayan bu yeni olanaklar ile beraber küresel eğitimin içine doğmanın fiziksel anlamı da yok olmakta ve bireyler küresel olarak homojen ama bireysel olarak heterojen bir yaşamı vücuda getirmektedirler. Eğitim için gerekli tüm teçhizatın temini için de ek bir bütçenin ayrılmasına

gerek kalmamakta simülasyon ile bu deneyimi birebir benzeri olarak deneyimlemektedirler (Chinnammai, 2005: 2).

Küreselleşmenin ve teknolojik ilerlemenin bir sonucu olan, özünde arz ve talep neticesinde oluşan dijital yaşamın olumlu katkıları bulunduğu gibi olumsuz da çeşitli durumlardan söz edilmektedir. Uzaktan eğitime neden olan ve fiziksel temasın kaybolduğu bu eğitim yaklaşımı neticesinde kültürel kimlik, karşılaşmanın heyecanı, birey olmanın başkası olmamanın fiziksel deneyimi unutulmakta, en başta insana ve genel olarak canlıya ve doğaya verilen değer azalmakta, toplumu ayakta tutan tinsel anlam ve değer yok olmaktadır. Yine dijital yaşam manipülatif bilginin, enformatik bilginin yoğun olarak karşılaştığı bir alan gibi durmaktadır. Herhangi bilimsel bir temeli olmayan her türlü bilgi hızlıca yayılabilmekte ve gerçek bilginin yerini alabilmektedir. Bu durum siyasi ve ekonomik düzeni yok etme riski taşımaktadır. Yeni bilgi edinimi, eğitimin de yanlış aktarımına neden olmaktadır. Siyasi güç amaçlı ulusal ve uluslararası birçok yasadışı suç teşkil eden bir alan olan internet dünyası, türlü manipülasyonlar ile bir ülkenin siyasi, eğitsel, ekonomik, tinsel yaşamında ciddi tahribatlar yapabilmektedir (Dikkaya & Özyakışır, 2006: 163). Bununla birlikte küresel hegemonya neticesinde bir çokkimliklilik, çokkültürlülük, birlikte yaşam gibi hümanist söylemler artmış görünse de, bunun hukuksal zemini ve hümanist istemlerin getireceği refah ortamı sadece gelişmiş toplumlar için bir gerçeklik üretirken, az gelişmiş toplumlarda aynı hukuksal zemin öngörülememektedir. Küreselleşme heterojenik eğitim ve kimlik söylemini dünya genelinde söylem olarak bölgeseli yerel ve ulus devlet yönetimlerine bir gereklilik olarak sunmuş olsa da özü itibari ile homojen bir dikotomi önümüzde kurulmaktadır. İngilizcenin egemen dil olduğu ve zorunlu öğrenim olgusu olarak ekonomik pazarda var olabilmenin ön koşulu olarak sunulduğundan heterojen kimlik, ve kültür yok olma tehlikesi yaşamaktadır. Bununla beraber yerel tinsel düşünme de yok olmaktadır (Sayılan, 2007:47).

Sonuç ve Değerlendirme

Küresel eğitim ve küresel yaşama dair günümüze değin olumlu olumsuz birçok farklı tutum ve tavır alınmaktadır. Bununla beraber küreselleşmenin ne olduğu ve nasıl ele alınması gerektiği üzerinde de tam bir ortaklaşmanın bulunduğu iddia edilememektedir. Sosyal bilimlerin doğası gereği de bir ortak tanımdan bahsetme şansımız olmamaktadır. Yine de şu ana kadar küreselleşmeye, eğitime, küresel eğitime ve küresel yaşama dair felsefi bir tavır takınmaya çalıştığımız bu yazıda, geleneksel tutuma aykırı bir tavır almaktan kaçınıp bizde bir tanım yapmamaya özen gösterdik. Buna rağmen küreselleşme eğitim bağlamında ekonomik, sosyal ve politik

zemin üzerinden oluşan, değişen ve ivmelenen bir olgu olduğuna işaret etmeye çalıştık. Çokkimliklilik, çokkültürlülük gibi dünya vatandaşlığı, dünya yurttaşlığı söylemlerinin özünde neoliberal bir temele dayandığını unutmadan, küreselleşmenin olumlu ve olumsuz hususları bulunmaktadır. Nihayetinde heterojenik bir içeriğe dair arzu ve söylem, esas itibari ile homojen ve tekçi bir yaşamı neoliberal bir tüketim ile arz talep döngüsü içinde bireye sunmaktadır. Öyle ki birey zaten bu şama doğmakta ve onla kesişim kurmakta hatta bu yaşama tinsel bağlılık duygusu kurmaktadır. Küreselleşme karşıtı her dikotomi ve her medeniyet de benzeri bir tutum sergileyip kendi varlığını egemen bir paradigma haline getirme arzusu ile bir tür aynılık içinde kalmakta öteki üzerinde tahakküm kurmaktadır.

İçinde yaşadığımızı internet çağının sunduğu olanaklar dahilinde geleneksel eğitim modelleri kendilerini küresel yaşama adapte etmek zorunda kalmakta, ne kadar uluslararası eğitim veriyor ise o kadar iyi bir eğitim kurumudur anlayışı yerleşmektedir. Bu anlamda eğitimin önemi ve felsefi değeri yok olmakta anlamsızlaşmaktadır. Enformatik bilgi çağında bilginin anlamı hızlıca yok olmaktadır. Bilginin nesnesi kavramlar olduğu için tüm tinsel ve metafizik anlam yapıları da yok olmakta yerine daha akışkan bir anlamsızlık geçmektedir.

Olumsuz katkıları olduğu gibi olumlu katkıları da olan küresel eğitim ve dijitalleşme sayesinde eğitime ulaşmak kolaylaşmakta ve online eğitim sayesinde ekonomikleşmektedir. Böylece istenilen eğitim, istenildiği saate ve istenilen online platformdan edinilebilmektedir. Bireyselleştirilmiş eğitimin önü açılmakta, bireyin kişisel gelişimi daha iyi kontrol edilerek, kişiye özel eğitim programları oluşturulabilmektedir. Çağımızın teknoloji çağı olduğu düşünüldüğünde, eğitimin önemi daha da artmaktadır. Nitelikli bireyler yetiştirilmesi için bir fırsat sunan küreselleşme ve diversite, eğitimde farklılığı öne çekmekte, rekabeti arttırmakta, piyasa ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücü sunmaktadır. Böylece de yerellik ve evrensellik arasındaki benzeşim ve farklılık daha da açığa çıkmaktadır. Dünya da yerel ile evrenselin karıştığı küresel bir yerel olmaya doğru ilerlemektedir.

Referanslar

- Alpar, G. (2021). Küreselleşme Kavramının Kökenleri, *Al-Farabi International Journal on Social Sciences*, 6(3), 41-53.
- Aslan, K. (2004). Küreselleşmenin eğitim boyutu. *Ege Eğitim Dergisi*, 5(1).
- Balkar, Betül ve Özgan, Habib (2010). Küreselleşmenin ilköğretim kademesindeki eğitim sürecine etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(19), 1-22.
- Cantekin, Ö. F. (2015). Küreselleşme ve eğitim: “homo economicus” eğitim anlayışının dönüşümü/globalization and education: transformation of the “homo economicus” model in education. *Akademik Hassasiyetler*, 2(4), 43-72.
- Çakmakkaya, E. (2018). A Look on the Issue of Justice: On the Violence of Law in the Context of Walter Benjamin and Jacques Derrida. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (33), 537-556.
- Çetin, Oya Uslu (2015). Küreselleşmenin eğitimin farklı boyutları üzerindeki etkileri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 1-19.
- Dikkaya, Mehmet ve Özyakışır, Deniz (2006). Küreselleşme ve bilgi toplumu: eğitimin küreselleşmesi ve neo-liberal politikaların etkileri. *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 3, Sayı 9, 151-172.
- Doğan, Hıfzı (1997). Eğitimde program ve öğretim tasarımı, Ankara: Önder Matbaacılık.
- Giddens, A. (2014). *Modernliğin Sonuçları*. (Çev.: E. Kuşdil). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Göngen, M. A. (2013). Küreselleşmenin ekonomik boyutu küreselleşmeyi yöneten üç ana kurum: IMF, dünya bankası, dünya ticaret örgütü. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 117-134.
- Griffiths, T., & Imre, R. (2013). *Mass education, global capital, and the world: The theoretical lenses of István Mészáros and Immanuel Wallerstein*. Springer.
- Gündüz, Z., ve Kurt, G. (2023). Bilişsel Gelişim Basamakları Açısından Felsefe Eğitimi. *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences (JOSHAS)*, 9(69), 3667-3681.
- Hall, S.(1998). Yerel ve Küresel Küreselleşme ve Etniklik, (Der.: A. D. King), *Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi (iç.)*, (Çev.: G. Seçkin ve Ü. H. Yolsal), ss.41-61. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Huntington, S. P. (2014). *The Clash of Civilizations?. In Geopolitics* (pp. 181-190). Routledge.
- Karadeli, C. (2005). “Küreselleşme ve dünya düzenleri”, *Küreselleşme ve Alternatif Küreselleşme (iç.)*, (Der.: C. Karadeli), Ankara: Phoneix Yayınevi.

- Konak, N. (2011). Ekonomik küreselleşme ve ulus-devlet: kuramsal yaklaşımlar. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 28(1).
- Kurt, Gökhan (2022). Küreselleşmeyi anlamak. Küreselleşme ve spor, (edt. Ayhan Dever ve Ercüment Erdoğan), Ankara: Nobel Yayınları, 1-18.
- Kürkçü-Dumanlı, D. (2013). Küreselleşme kavramı ve küreselleşmeye yönelik yaklaşımlar.
- McLuhan, M. (2001). Global Köy, İstanbul: Scala Yayıncılık.
- Robertson, R. (2007). globalization, culture and. The Blackwell encyclopedia of sociology, 4, 1964-1970.
- Sayılan, Fevziye (2007). Küresel aktörler DB ve GATS ve eğitimde neoliberal dönüşüm. JMO Haber Bülteni, 44-51.
- Spring, Joel (2008). Research on globalization and education. Review of Educational Research, 78 (2), 330-363.
- Şen, B. (2008). Küreselleşme: Anlamlar ve söylemler. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18, 147-162.
- Turan, F. (2016). Theory and methods in turkish sociology: in the case of sociology of family. Istanbul Journal of Sociological Studies, (53), 83-100.
- Turner, B. S. (1993). Talcott Parsons, universalism and the educational revolution: Democracy versus professionalism. British Journal of Sociology, 1-24.
- Wallerstein, I. (2002). Tarihsel Kapitalizm, (Çev.: N. Alpay), İstanbul: Metis Yayınları.
- Yıldız, N. (2008). Neoliberal küreselleşme ve eğitim. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (11), 13-32.
- Zengingönül, O. (2004). Yoksulluk gelişmişlik ve işgücü piyasaları ekseninde küreselleşme, Ankara: Adres Yayınları.